

Sygn. akt III AUa 521/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Monika Kowalska (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Wiśniewska SSO del. Ewa Krakowiak
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Ewa Dubis

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2021 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z wniosku **J. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 20 lutego 2019 r. sygn. akt V U 2323/18

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 521/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia

8 października 2018 r. odmówił wnioskodawczyni J. G. przyznania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego powołując się na to, że przed złożeniem wniosku o przyznanie świadczenia J. G. prowadziła działalność gospodarczą, a prawo do świadczenia kompensacyjnego przysługuje tylko takiej osobie, która po rozwiązaniu (wygaśnięciu) stosunku pracy,

a przed przejściem na świadczenie, nie wykonuje żadnej pracy, ani też nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wyrokiem z dnia 20 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w Kielcach zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 8 października 2018 r. w ten sposób, że przyznał J. G. prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego od dnia 4 września 2018 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. G., ur. (...), od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2015 r. była zatrudniona w Gimnazjum (...) w S. na stanowisku nauczyciela języka (...), w pełnym wymiarze czasu pracy (od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r. w wymiarze 16/18 etatu). Następnie pracowała w Zespole (...) Szkole Podstawowej nr (...) w S. od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r. w niepełnym wymiarze godzin (7/18 etatu), na stanowisku nauczyciela języka (...). Wnioskodawczyni prowadziła również pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2018 r. w zakresie nauki języka (...). W związku z prowadzeniem tej działalności gospodarczej, świadczyła usługi w zakresie nauki języka angielskiego w Szkole Podstawowej (...) w klasach I, II, III i IV w wymiarze 4 godzin (w roku szkolnym 2015/2016), 6 godzin (w roku szkolnym 2016/2017) i 9 godzin (w roku szkolnym 2017/2018). Wnioskodawczyni powyższą pracę świadczyła na podstawie umów zlecenia z dnia 4 września 2015 r., z dnia 5 września 2016 r. i z dnia

4 września 2017 r. Z zaświadczenia z dnia 31 sierpnia 2018 r. wystawionego przez dyrektora ww. Szkoły Podstawowej wynika, że faktury dla wnioskodawczyni wystawiała firma (...). Wnioskodawczyni w ramach prowadzenia działalności gospodarczej świadczyła usługi również w (...) Szkole Podstawowej w S., także na stanowisku nauczyciela języka (...) w okresach od 1 września 2015 r. do 30 czerwca 2016 r. (w wymiarze godzin 7/18), od 1 września 2016 r. do 30 czerwca 2017 r. (w wymiarze godzin 10/18) oraz od 1 września 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. (w wymiarze godzin 9/18). Za powyższy okres faktury dla wnioskodawczyni również wystawiane były przez (...). W dniu 9 września 2018 r. J. G. złożyła wniosek o świadczenie kompensacyjne. Zaskarżoną decyzją z dnia 8 października 2018 r. organ rentowy odmówił przyznania świadczenia kompensacyjnego, ponieważ przed zgłoszeniem wniosku o świadczenie prowadziła ona działalność gospodarczą.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zeznań wnioskodawczyni J. G., dowodów z dokumentów przedłożonych do akt sprawy oraz znajdujących się w akt administracyjnych ZUS.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie jest zasadne. Wskazał, że w myśl art. 4 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli określony wiek - co do odwołującej 55 lat w latach 200-2014, mają okres składkowy i nieskładkowy - 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach - publicznych i niepublicznych przedszkolach, publicznych i niepublicznych szkołach o uprawnieniach szkół publicznych, w publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, w wymiarze co najmniej 1/2 etatu, rozwiązali stosunek pracy. W art. 4 ust. 2 wymienionej ustawy, ustawodawca dodał, że świadczenie przysługuje także osobom, z którymi rozwiązano stosunek pracy lub nastąpiło jego wygaśnięcie w okolicznościach, o których mowa w art. 20 ust. 1, ust. 5c i ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela. Świadczenie kompensacyjne zostało wprowadzone do systemu, aby zastąpić wcześniejszą emeryturę dla nauczycieli, przewidzianą dla osób, które do dnia 31 grudnia 2008 r. osiągnęły warunki stażowe przewidziane w art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela. Dla przyznania świadczenia kompensacyjnego konieczne jest posiadanie statusu nauczyciela, wykazanie określonego stażu pracy

w określonych jednostkach oraz rozwiązanie stosunku pracy przez nauczyciela na własny wniosek. Sąd pierwszej instancji podniósł, że ustawodawca nie wskazał, aby warunkiem nabycia prawa do świadczenia było złożenie wniosku o świadczenie w trakcie pozostawania w stosunku pracy jako nauczyciel lub bezpośrednio po rozwiązaniu tego stosunku pracy. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 września 2015 r., sygn. akt I UK 468/14, wyraził pogląd, że warunkiem nabycia prawa do świadczenia kompensacyjnego jest rozwiązanie stosunku pracy w jednostce wymienionej w art. 2 ustawy o nauczycielskim świadczeniu kompensacyjnym. Sąd pierwszej instancji zauważył, że w niniejszej sprawie stan faktyczny był w zasadzie bezsporny, w tym okoliczność, że wnioskodawczyni była nauczycielem w rozumieniu Karty Nauczyciela i ustawy o świadczeniach kompensacyjnych oraz że pracowała w jednostkach oświaty w rozumieniu tych ustaw. Spór sprowadzał się do oceny, czy organ rentowy zasadnie odmówił wnioskodawczyni przyznania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego powołując się na to, że przed złożeniem

wniosku nie pozostawała ona w stosunku pracy w tych jednostkach wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, a prowadziła działalność gospodarczą. Sąd Okręgowy podał, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 2009 r. I UK 299/08 przyjął, że pozostawanie w innym zatrudnieniu po rozwiązaniu nauczycielskiego zatrudnienia, czy posiadanie innej podstawy ubezpieczenia nie stanowi przeszkody w nabyciu emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela. W wyroku z dnia 24 marca 2009 r. I UK 269/08, Sąd Najwyższy wskazał również, że warunkiem nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela jest rozwiązanie stosunku pracy nauczycielskiej i spełnianie w dniu rozwiązania stosunku pracy warunków dotyczących stażu pracy, natomiast obojętne jest to, czy następnie ubezpieczony (nauczyciel) pozostawał bez pracy, czy podjął pracę (i w jakim charakterze) oraz jaki był jego status pracowniczy w dniu złożenia wniosku o emeryturę nauczycielską. Z kolei Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 11 grudnia 2013 r. sygn. akt III AUa 511/13 stwierdził, że powyższe poglądy Sądu Najwyższego znajdują odpowiednie zastosowanie w przypadku nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, gdyż rozwiązanie ustawowe w przypadku obu świadczeń jest analogiczne. W świetle powyższego Sąd pierwszej instancji stwierdził, że nie można pozbawić wnioskodawczyni J. G. prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego wyłącznie z powodu kontynuowania - po rozwiązaniu nauczycielskiego stosunku pracy - działalności gospodarczej w zakresie nauki języka (...) i nauczaniu w Szkole Podstawowej w L. i w (...) Szkole Podstawowej w S., skoro w dniu rozwiązania stosunku pracy nauczycielskiej wnioskodawczyni bezsprzecznie spełniała wszystkie przesłanki do przyznania świadczenia. Powyższego faktu nie kwestionował organ rentowy ani w zaskarżonej decyzji, ani na etapie postępowania sądowego. Biorąc pod uwagę osiągnięcie przez wnioskodawczynię wymaganego stażu szczególnego oraz uznanie, że przed zgłoszeniem wniosku o świadczenie pozostawała w stosunku pracy w jednostkach wymienionych w art. 2 pkt 1 ww. ustawy, stwierdził Sąd Okręgowy, że odwołująca spełniła wszystkie przesłanki do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Z tych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., zaskarżając wyrok w całości. Apelujący zarzucił naruszenie prawa materialnego, w szczególności art. 4 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, i wskazując na ten zarzut wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelujący podnosił, że nie zasługuje na uwzględnienie stanowisko Sądu Okręgowego co do braku podstaw do pozbawienia prawa do świadczenia kompensacyjnego wyłącznie z powodu kontynuowania działalności gospodarczej po rozwiązaniu nauczycielskiego stosunku pracy. Świadczenie kompensacyjne przysługuje nauczycielom, którzy rozwiązali stosunek pracy oraz nauczycielom spełniającym warunki określone w art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2, a więc osiągnęli wiek, o którym mowa w ustawie, tj. 55 lat w przypadku kobiet - w latach 2015-2016, mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa poniżej w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, tj. w: a) publicznych i niepublicznych przedszkolach, b) szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, c) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Świadczenie kompensacyjne przysługuje nauczycielom, którzy rozwiązali stosunek pracy oraz spełniają warunki określone w art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2, a także przysługuje w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela. Z akt sprawy wynika, że wnioskodawczyni, ur. (...), do dnia 31 sierpnia 2016 r. pracowała na stanowisku nauczyciela języka (...), w wymiarze 7/8 etatu. W okresie od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2018 r. prowadziła również pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie nauki języka angielskiego, a w dniu 4 września 2018 r. złożyła wniosek o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne. Odmowa przyznania wnioskowanego świadczenia wynikała stąd, że art. 4 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych wskazuje, iż jednym z warunków uzyskania prawa do tego świadczenia jest, aby nauczyciel po rozwiązaniu stosunku pracy, a przed dniem zgłoszenia wniosku o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, nie wykonywał żadnej pracy zarobkowej ani też nie prowadził żadnej pozarolniczej działalności gospodarczej. Zdaniem apelującego treść przepisu art. 4 ustawy o

nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych należy rozumieć wprost, zatem nauczyciel po rozwiązaniu stosunku pracy, a przed dniem zgłoszenia wniosku o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, nie może wykonywać żadnej pracy zarobkowej, czy też prowadzić pozarolniczej działalności gospodarczej. Prowadzenie działalności gospodarczej przed złożeniem wniosku o świadczenie kompensacyjne powoduje utratę możliwości uzyskania tego świadczenia. W takim bowiem przypadku wnioskodawca nie był ostatnio nauczycielem i jego ostatnim źródłem dochodu nie jest stosunek pracy w szkole, lecz działalność gospodarcza.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd pierwszej instancji na podstawie prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny w całości aprobuje, trafnie uznał, że wnioskodawczyni spełniła wszystkie przesłanki, od których uzależnione było nabycie przez nią prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. W tak ustalonych przez Sąd pierwszej instancji okolicznościach faktycznych niezasadny okazał się podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 4 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r. poz. 128 ze zm.). W szczególności niezasadne jest stanowisko apelacji, że nabyciu prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego sprzeciwiała się okoliczność tego rodzaju, iż wnioskodawczyni przed złożeniem wniosku o przyznanie tego świadczenia prowadziła działalność gospodarczą i z tego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznym.

Ogół okoliczności faktycznych w rozpoznawanej sprawie co do zasady nie był objęty sporem. Nie ulegało wątpliwości, że wnioskodawczyni, ur. (...), z wnioskiem o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego wystąpiła w dniu 4 września 2018 r. W okresie od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2015 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w Gimnazjum (...)

w S. na stanowisku nauczyciela języka (...) w pełnym wymiarze czasu, przy czym od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r. pracowała

w wymiarze 16/18 etatu. Stosunek pracy z wnioskodawczynią został zakończony

w trybie przewidzianym w art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r. poz. 2215 ze zm.) – było to rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem z powodu całkowitej likwidacji szkoły (vide: świadectwo pracy z dnia 31 sierpnia 2015 r. – akta administracyjne ZUS). Następnie w okresie od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r. wnioskodawczyni pracowała w Zespole (...) Szkole Podstawowej nr (...) w S. w wymiarze 7/18 etatu na stanowisku nauczyciela języka (...) Umowa o pracę u tego pracodawcy była umową na czas zastępstwa – stosunek pracy został nawiązany w trybie art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela (świadectwo pracy z dnia 1 września 2016 r. – akta administracyjne ZUS), zgodnie z którym w przypadku zaistnienia potrzeby wynikającej z organizacji nauczania lub zastępstwa nieobecnego nauczyciela, w tym w trakcie roku szkolnego, z osobą rozpoczynającą pracę w szkole, z nauczycielem kontraktowym lub z nauczycielami, o których mowa w ust. 5, stosunek pracy nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas określony. Jednocześnie od dnia 1 września 2015 r. wnioskodawczyni zarejestrowała działalność gospodarczą pod nazwą (...), polegającą na świadczeniu usług w zakresie nauki języka (...) – działalność tę prowadziła do dnia 31 sierpnia 2018 r. W ramach prowadzonej działalności wnioskodawczyni świadczyła usługi z zakresu nauki języka (...) na podstawie umów zlecenia zawieranych ze Szkołą Podstawową (...) i z (...) Szkołą Podstawową

w S.. Z zeznań wnioskodawczyni wynika, że podjęcie przez nią pracy w (...) Szkole Podstawowej w S. wiązało się z koniecznością zarejestrowania własnej działalności gospodarczej.

Rozważając, czy w takich okolicznościach zrealizowane zostały przez wnioskodawczynię przesłanki do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, należy odwołać się do przepisu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, zgodnie z którym świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki: 1) osiągnęli wiek, o którym mowa w ust. 3; 2) mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy

w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. Trzeba mieć na uwadze, że zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, prawo do świadczenia powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Zestawiając ze sobą przepis art. 7 ust. 1 i przytoczony wyżej przepis art. 4 ust. 1 ustawy o świadczeniach kompensacyjnych stwierdzić należy, że świadczenie kompensacyjne będzie przysługiwało dopiero w dacie łącznego spełnienia wszystkich przesłanek ujętych w art. 4 ust. 1. W związku z tym istotna pozostaje kwestia, na jaki moment należy dokonać oceny spełnienia tych przesłanek. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 września 2015 r. I UK 468/14 (OSNP 2017/7/89) stwierdził, że decydujący jest moment rozwiązania stosunku pracy z placówką,

o której mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Wyraził bowiem pogląd prawny, zgodnie z którym jeżeli w dniu rozwiązania przez nauczyciela stosunku pracy z placówką, o której mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, spełniał on warunki stażu pracy i wieku wynikające z art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 tej ustawy, to dla nabycia prawa do świadczenia kompensacyjnego bez znaczenia jest pozostawanie przez tego nauczyciela równolegle w innym zatrudnieniu. Jak wywiódł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tego wyroku, wykluczona jest możliwość nabycia świadczenia kompensacyjnego w przypadku podjęcia przez nauczyciela, po rozwiązaniu stosunku pracy, innego zatrudnienia, w sytuacji, gdy w dacie rozwiązania stosunku pracy nie osiągnął on wieku wymaganego ustawą. Traci on bowiem wówczas wymagany ustawą kompensacyjną status nauczyciela, a tylko łączne spełnienie wszystkich przesłanek koniecznych do nabycia świadczenia kompensacyjnego powoduje powstanie prawa do tego świadczenia. W orzecznictwie utrwalił się pogląd, że przyznanie nauczycielowi emerytury, o której mowa w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, mogło nastąpić wyłącznie po ustaniu „nauczycielskiego zatrudnienia” (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 listopada 2001 r., II UKN 626/00, OSNP 2003/16/390; z dnia 16 lutego 2005 r., I UK 184/04, OSNP 2006/1-2/22; z dnia 25 kwietnia 2008 r., I UK 267/07, LEX nr 607443; z dnia 17 kwietnia 2009 r., I UK 298/08, LEX nr 1615105), bowiem przepis ten jednoznacznie wiąże możliwość uzyskania emerytury z posiadaniem przez osobę ubiegającą się o emeryturę „statusu nauczyciela”. Wynika to z jednoznacznego brzmienia art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, który stanowi, że „nauczyciele” mogą, po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy, przejść na emeryturę. W taki sam sposób ustawodawca uzależnił prawo do świadczenia kompensacyjnego, wskazując w ustawie kompensacyjnej, że „świadczenie przysługuje nauczycielom”. Stosownie do art. 3 ustawy kompensacyjnej, prawo do świadczenia kompensacyjnego przysługuje wyłącznie nauczycielom zatrudnionym w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 tej ustawy, zatem świadczenie przysługuje tylko tej osobie, która była nauczycielem zatrudnionym w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy kompensacyjnej, posiadała wymagany ustawą wiek oraz okres stażu pracy oraz rozwiązała stosunek pracy z jednostką, o której mowa w art. 2 pkt 1 ustawy kompensacyjnej. Wobec tego istotne jest to, aby w dniu rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy ubezpieczony spełniał kumulatywnie pozostałe przesłanki wymienione w art. 4 ust. 1 ustawy kompensacyjnej. Przy uwzględnieniu wykładni celowościowej przepisu art. 4 ust. 1 usprawiedliwione jest założenie, że nie wpływa na prawo do świadczenia kompensacyjnego pozostawanie przez nauczyciela w innym równoległym stosunku pracy, jeśli w dacie rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy spełnia on łącznie pozostałe przesłanki określone tym przepisem, bowiem z reguły wniosek jest już składany po rozwiązaniu stosunku pracy, a więc w tym momencie, kiedy ubezpieczony jest byłym nauczycielem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 r., I UK 269/08, OSNP 2010/19-20/248).

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni podziela przytoczony wyżej pogląd prawny. Odnosząc przedstawione powyżej rozważania prawne do okoliczności niniejszej sprawy stwierdzić należy, że w kontekście spełnienia przez wnioskodawczynię przesłanek warunkujących nabycie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego istotne jest rozważenie, czy w dacie rozwiązania przez wnioskodawczynię stosunku pracy z placówką, o której mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, wnioskodawczyni spełniała warunki stażu pracy i wieku wynikające z art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 tej ustawy. W świetle poczynionych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych nie ulega wątpliwości, że zarówno Gimnazjum (...) w S. (gdzie wnioskodawczyni pracowała od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2015 r.), jak i Zespół (...) Szkoła Podstawowa nr (...) w S. (gdzie wnioskodawczyni pracowała od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r.) były placówkami odpowiadającymi definicji zawartej w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, tj. szkołami publicznymi. Ponadto jak wynika z dokumentów zalegających w aktach administracyjnych ZUS,

wnioskodawczyni legitymuje się wymaganym co najmniej 30 - letnim okresem składkowym i nieskładkowym, w tym co najmniej 20 – letnim okresem wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. Okoliczność ta nie była też kwestionowana przez organ rentowy. Z kolei w odniesieniu do wieku wymaganego do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego zauważyć należy, że wnioskodawczyni urodziła się w dniu (...), zatem w dniu

(...) r. ukończyła 55 lat, co odpowiada wymogowi z art. 4 ust. 3 pkt 1 cyt. ustawy, aby wiek 55 lat został osiągnięty w latach 2009 – 2014 przez osobę ubiegającą się o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych jednym z warunków nabycia prawa do takiego świadczenia jest rozwiązanie stosunku pracy, a jak zostało to wyżej naprowadzone, kwestia spełnienia warunków stażu pracy (art. 4 ust. 1 pkt 2) i osiągnięcia wymaganego wieku (art. 4 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 4 ust. 3) wymaga rozważenia właśnie na datę rozwiązania stosunku pracy z placówką wskazaną w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Z poczynionych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń wynika, że od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2015 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w Gimnazjum (...) w S. na stanowisku nauczyciela języka (...), a stosunek pracy łączący wnioskodawczynię z tym pracodawcą został zakończony w trybie wynikającym z art. 20 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela, doszło bowiem do rozwiązania przez dyrektora szkoły stosunku pracy z wnioskodawczynią z powodu całkowitej likwidacji szkoły. Odpowiedzi na pytanie, czy taki sposób ustania stosunku pracy pozwala na skuteczne ubieganie się o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego dostarcza przepis art. 4 ust. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Jak zostało to wyżej wskazane, wnioskodawczyni spełniała wymóg osiągnięcia stosownego wieku (art. 4 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 4 ust. 3), jak i wymóg wykazania stosownego okresu zatrudnienia (art. 4 ust. 1 pkt 2), zaś przepis art. 4 ust. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych stanowi, że nauczycielom spełniającym te właśnie wymogi (tj. warunki określone

w ust. 1 pkt 1 i 2) świadczenie przysługuje również w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 Karty Nauczyciela. Rozwiązanie przez dyrektora szkoły stosunku pracy z wnioskodawczynią z powodu całkowitej likwidacji szkoły jest sposobem rozwiązania stosunku pracy przewidzianym w art. 20 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela, zatem z woli ustawodawcy taki tryb zakończenia stosunku pracy umożliwia ubieganie się o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Rozwiązanie stosunku pracy w takim trybie nastąpiło z dniem 31 sierpnia 2015 r. i według stanu rzeczy na ten dzień wnioskodawczyni zarówno osiągnęła wymagany wiek 55 lat (wiek ten osiągnęła w istocie rzeczy już w dniu 7 listopada 2014 r.), jak i legitymowała się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, w tym co najmniej 20 – letnim okresem wykonywania pracy w jednostkach wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Tym samym nie ulega wątpliwości, że na dzień 31 sierpnia 2015 r. wnioskodawczyni spełniała wszystkie przesłanki warunkujące nabycie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Zatrudnienie, które ustało z dniem 31 sierpnia 2015 r. nie było ostatnim zatrudnieniem wnioskodawczyni w placówce, o jakiej mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Wnioskodawczyni pozostawała w zatrudnieniu w takiej placówce także w okresie od 1 września 2015 r. do 31 sierpnia 2016 r., pracując wówczas w Zespole (...) Szkole Podstawowej nr (...) w S.. Umowa o pracę u tego pracodawcy była umową zawartą na czas zastępstwa, a zatem stosunek pracy został nawiązany w trybie art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela. Zgodnie z tym przepisem, w przypadku zaistnienia potrzeby wynikającej z organizacji nauczania lub zastępstwa nieobecnego nauczyciela, w tym w trakcie roku szkolnego, z osobą rozpoczynającą pracę w szkole, z nauczycielem kontraktowym lub z nauczycielami, o których mowa w ust. 5, stosunek pracy nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas określony. Kwestia, czy przesłanka rozwiązania stosunku pracy, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, zostanie spełniona w przypadku, gdy dojdzie do rozwiązania umowy o pracę z upływem czasu, na który została zawarta, była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który wypowiedział się w tej kwestii w uchwale składu 7 sędziów z dnia 27 kwietnia 2016 r. III PZP 1/16 (LEX nr 2023706). W uchwale tej zawarty został pogląd prawny, zgodnie z którym warunek rozwiązania stosunku pracy uważa się za spełniony także w przypadku, gdy umowa o pracę rozwiązuje się z upływem czasu, na który była zawarta. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wywiódł m.in. że istnieją bardzo ograniczone podstawy prawne zawierania terminowych umów o pracę

z nauczycielami. Takie umowy terminowe są dopuszczalne w przypadku zaistnienia potrzeby wynikającej z organizacji nauczania lub zastępstwa nieobecnego nauczyciela, w tym w trakcie roku szkolnego, z osobą rozpoczynającą prace w szkole, z nauczycielem kontraktowym, nauczycielami mianowanymi i dyplomowanymi (art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela). W takich ustawowo określonych warunkach nie dochodzi do nawiązania terminowego nauczycielskiego stosunku pracy bez udziału stron stosunku pracy, ponieważ nawiązanie każdego stosunku pracy bez względu na jego podstawę prawną, zawsze wymaga zgodnego oświadczenia woli pracodawcy i pracownika (art. 11 k.p. w związku z art. 91c Karty Nauczyciela). Rozwiązanie terminowej umowy o pracę w drodze porozumienia stron spełnia warunek rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy, ponieważ nauczyciel ma współdecydujący udział w uzgodnieniu takiego sposobu rozwiązania stosunku pracy, gdyż wyraża taką wolę w sposób dostateczny (art. 60 k.c. w zw. z art. 300 k.p.) już przy zawarciu terminowego stosunku pracy. Każdy przypadek wspólnego zgodnego zawarcia terminowej umowy o pracę obejmuje złożenie oświadczenia woli o okresie jej trwania, co z woli obu stron prowadzi do jej rozwiązania w uzgodnionym terminie końcowym jej obowiązywania, tj. z upływem uzgodnionego przy zawarciu umowy o pracę na czas określony okresu, na który była zawarta (art. 30 § 1 pkt 4 k.p.). Sąd Najwyższy uznał, że każda ze stron terminowej umowy o pracę ma współdecydujący udział nie tylko w jej zawarciu, ale także w określeniu (uzgodnieniu) terminu końcowego jej obowiązywania, co oznacza, że każda ze stron, w tym pracownik, współdecyduje o rozwiązaniu terminowej umowy o pracę z upływem okresu, na który była zawarta także dlatego, że ustawodawca uznał to wyraźnie za jeden z nazwanych sposobów rozwiązania umowy o pracę (art. 30 § 1 pkt 4 k.p.),

a nie za wygaśnięcie lub inny "nienazwany" sposób ustania terminowej umowy

o pracę (przytoczony powyżej pogląd prawny został przez Sąd Najwyższy powtórzony w wyroku z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 250/16 LEX nr 2298302). Podzielając przedstawione wyżej rozważania prawne Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny uznaje, że rozwiązanie się umowy o pracę zawartej na zastępstwo (a więc z upływem czasu, na który została zawarta) jest równoznaczne ze spełnieniem przesłanki rozwiązania stosunku pracy, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Rozwiązanie stosunku pracy wnioskodawczyni w takim trybie nastąpiło z dniem 31 sierpnia 2016 r. i nie ulega wątpliwości, że i w tej dacie wnioskodawczyni spełniała zarówno wymóg osiągnięcia wieku 55 lat, jak też wymóg legitymowania się co najmniej 30 – letnim okresem składkowym i nieskładkowym, w tym co najmniej 20 – letnim okresem wykonywania pracy w jednostkach wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Tym samym także na dzień 31 sierpnia 2016 r. wnioskodawczyni spełniła wszystkie przesłanki warunkujące nabycie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Skoro zatem w dacie rozwiązania stosunku pracy łączącego wnioskodawczynię z placówką, o jakiej mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, spełniała wnioskodawczyni warunki osiągnięcia wymaganego wieku, jak również legitymowania się wymaganym okresem zatrudnienia, nie sprzeciwia się przyznaniu nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego okoliczność prowadzenia przez wnioskodawczynię działalności gospodarczej po ustaniu stosunku pracy z placówką, o jakiej mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, a przed złożeniem wniosku o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny nie stwierdził podstaw do uwzględnienia apelacji i orzekł o jej oddaleniu, na podstawie art. 385 k.p.c.

Ewa Krakowiak
Monika Kowalska
Grażyna Wiśniewska